

HỒ SƠ TÁC PHẨM DỰ THI
LIÊN HOAN PHÁT THANH TOÀN QUỐC LẦN THỨ XVI – 2024

1. Tác phẩm:

- Tên tác phẩm: NGƯỜI THẦY CỦA BẢN
- Thể loại: Phóng sự chân dung
- Thời lượng: 8 phút 5 giây
- Thời gian phát sóng: Ngày 22 tháng 2 năm 2024

2. Tác giả:

- Tên tác giả, nhóm tác giả: Lê Trường Giang – Lê Thị Liên – Phạm Xuân Anh – Nguyễn Thế Long – Đỗ Tuyết Minh
- Đơn vị: Đài Phát thanh - Truyền hình Lào Cai
- Địa chỉ đơn vị: Đường 30/4, phường Nam Cường, thành phố Lào Cai, tỉnh Lào Cai.
- Điện thoại liên hệ: 0979655737
- Email: phuonglienlc@gmail.com

3. Nhóm cùng thực hiện tác phẩm:

- Người thể hiện: Nguyễn Thế Long
- Biên tập: Lê Trường Giang
- Kỹ thuật viên dàn dựng: Đỗ Tuyết Minh
- Đạo diễn: Lê Thị Liên

4. Thông tin trên bằng khen:

Ban Tổ chức đề nghị các đơn vị cung cấp chính xác, đầy đủ các nội dung sau để in bằng khen và các xác nhận khác:

- Tên tác phẩm: NGƯỜI THẦY CỦA BẢN
- Tên tác giả, nhóm thực hiện (số lượng không quá 7 tác giả, người thực hiện/ tác phẩm): Lê Trường Giang – Lê Thị Liên – Phạm Xuân Anh – Nguyễn Thế Long – Đỗ Tuyết Minh.

* Trong trường hợp các đơn vị cung cấp thông tin không chính xác, đầy đủ, Ban Tổ chức sẽ không xác nhận lại bằng khen.

XÁC NHẬN THỦ TRƯỞNG ĐƠN VỊ
(ký tên, đóng dấu)

Lê Trường Giang
GIÁM ĐỐC

NGƯỜI THẦY CỦA BẢN

74 doanh nghiệp, hợp tác xã, hộ kinh doanh cá thể tham gia sản xuất, khai thác các sản phẩm bản địa.

Hơn 700 lao động có việc làm, thu nhập tốt từ loại hình kinh tế này

Năm 2023, tổng doanh thu từ du lịch – dịch vụ đạt 115 tỷ đồng.

Kính chào quý thính giả! Vừa rồi là một vài thông tin số liệu đáng chú ý ở xã vùng cao Tả Phìn, thị xã Sa Pa, địa phương có trên 90% đồng bào dân tộc thiểu số, chủ yếu là người Dao đang rất thành công trong việc khai thác tri thức truyền thống để phát triển kinh tế.

Kết quả này không đến một cách ngẫu nhiên, mà bởi Tả Phìn có tới 80 người đang sở hữu, lưu giữ và trao truyền tri thức truyền thống. Trong đó có 5 người được công nhận là nghệ nhân; họ luôn miệt mài truyền dạy, đánh thức tri thức truyền thống, để vừa bảo tồn, vừa hỗ trợ cho người dân địa phương ứng dụng vào phát triển kinh tế. Mục chân dung cuộc sống của Đài PT-TH Lào Cai hôm nay, chúng tôi giới thiệu tới quý thính giả Nghệ nhân nhân dân Tản Văn Siệu, ở thôn Tả Chải, ông đã có những đóng góp đặc biệt cho Tả Phìn.

Tiếng nghệ nhân Tản Văn Siệu:

Tôi thấy văn hóa của dân tộc Dao nói riêng, các dân tộc dân mai một, rất lo lắng, nên tôi thành lập cái lớp này từ năm 2003 đến bây giờ. Học sinh đầu tiên là trong xã này, dần đến các huyện trong tỉnh rồi là các tỉnh trong nước, bây giờ cũng gần 600 học sinh.

Nhạc cắt ngắn

SaPanapro, thương hiệu này gắn với cái tên Lý Láo Lở, ông chủ, người sáng lập ra công ty đầu tiên của bản Tả Chải. Phương thuốc tắm nổi tiếng ra đời khi Lý Láo Lở ứng dụng thành công tri thức truyền thống của người Dao. Đặc biệt, Lý Láo Lở là 1 trong 10 học sinh tham gia khóa đầu tiên của lớp học tại gia đình nghệ nhân Tản Văn Siệu. Từ đây, anh được truyền dạy, biết kết hợp vốn tri thức dân

gian từ các loại cây, lá trong phương thuốc cổ truyền của người Dao để sáng tạo thành sản phẩm hàng hoá. Không lâu sau, dịch vụ tắm lá thuốc của người Dao và sau này là các loại tinh dầu chiết xuất từ thảo dược tự nhiên ra đời. Hơn chục năm qua, Sapanapro do giám đốc Lý Láo Lở điều hành đã thu hút trên 120 cổ đông, đều là đồng bào Dao địa phương, doanh thu mỗi năm từ 7 đến 8 tỷ đồng:

Tiếng anh Lở....

Trước thì mọi người cũng chỉ lầy về theo cách của gia đình tắm, tôi được lấy Siêu hướng dẫn từ sách cổ, trong đấy bao gồm có tất cả là chữ viết của bài thuốc tắm; thầy Siêu hướng dẫn áp dụng một số cây thực tế và mới đưa ra được thương mại. Nhờ được thầy chỉ dẫn từ đầu thì cũng xây dựng được công ty.

Còn với Lý Mây Hạnh, một trong những cô gái đầu tiên của bản Tả Chải được học nghệ nhân Tản Văn Siêu. Nhờ có thầy, Hạnh và các bạn nữ trong thôn thỏa lòng mong ước là được học, bởi trong quan niệm trước đây của người Dao chỉ dành riêng cho nam giới. Không chỉ đọc hay, viết đẹp, mà với vốn kiến thức văn hóa, phong tục tập quán, tín ngưỡng của đồng bào do thầy truyền dạy, cô gái dân tộc Dao hiện là Trưởng nhóm hướng dẫn viên của HTX du lịch cộng đồng cùng hơn chục thành viên luôn tự tin giới thiệu về văn hóa dân tộc mình đến với khách du lịch trong và ngoài nước:

Tiếng chị Hạnh...

Học của thầy em được học về phong tục tập quán, về văn hóa, lịch sử người Dao. Những cái điều em học được nó cực kỳ là bổ ích, em truyền đạt cho khách cả trong nước lẫn nước ngoài họ rất là hiếu kỳ về văn hóa người Dao chúng em.

Tiếng nghệ nhân Tản Văn Siêu...

Theo cái lý thời xưa sợ dạy là nữ biết quá là không quản lý được, thầy suy nghĩ lại, cái gì mà không phù hợp thì mình phải sửa đổi, xóa bỏ đi cho các em nữ cũng được học. Con gái mà không được học thì rất thiệt thòi, phát triển kinh tế cũng kém. Rất vui phụ nữ là chăm chỉ hơn.

Không chỉ mở các lớp dạy học miễn phí, truyền dạy chữ viết, tri thức truyền thống cho con em, mà với vốn kiến thức thông sâu của mình, nghệ nhân nhân dân

Tân Văn Siêu còn tích cực phối hợp với các cơ sở kinh doanh du lịch – dịch vụ tại địa phương để giới thiệu về nét văn hóa đặc sắc của đồng bào Dao đỏ. Nhận xét của anh Trần Chí Thành, chủ cơ sở kinh doanh dịch vụ Khu sinh thái Tả Phìn xanh và ông Đặng Tiến Linh, khách du lịch đến từ tỉnh Yên Bái:

Tiếng anh Thành...

Cứ vào dịp cuối tuần thì thầy ra đây để dạy chữ và tùy theo nhu cầu của du khách, vừa là quảng bá, vừa giới thiệu nét đặc trưng của dân tộc Dao đỏ Tả Phìn, và nó cũng là một trong cái nét thu hút du khách.

Tiếng ông Linh....

Phải nói là rất bài bản, vì nó gắn với văn hóa du lịch cộng đồng, văn hóa bản địa, tạo sự bền vững trong việc làm du lịch. Tôi rất thích cái mô hình này. Thứ hai nữa là tôi thấy đồng bào ta ở đây họ sản xuất rất nhiều các sản phẩm để phục vụ khách du lịch, các du khách thập phương, đặc biệt là người nước ngoài họ sẽ có cái nhìn tốt hơn về văn hóa đồng bào dân tộc thiểu số.

Tả Phìn từ lâu nổi tiếng với du lịch bản làng, được nhiều du khách lựa chọn trong hành trình khám phá cảnh quan thiên nhiên và trải nghiệm văn hóa. Không chỉ bảo tồn gần như nguyên vẹn nét văn hóa đặc trưng của đồng bào Dao, mà việc khai thác tri thức truyền thống đã mang về cho Tả Phìn doanh thu cả trăm tỷ đồng mỗi năm. Riêng năm 2023 vừa qua, tổng doanh thu từ thương mại, du lịch – dịch vụ của xã đạt 115 tỷ đồng; trên 700 người lao động có việc làm, thu nhập tốt từ các dịch vụ như: Tắm lá thuốc, chưng cất thuốc tắm đóng chai, thuốc ngâm chân và các loại tinh dầu thảo dược trở thành sản phẩm du lịch; địa phương này còn phát triển vùng nguyên liệu cung cấp cho các công ty dược; đồng thời, nghề thêu may thổ cẩm và hướng dẫn viên du lịch cũng phát triển mạnh.

Theo ông Đỗ Minh Trí, Bí thư Đảng ủy xã Tả Phìn thì tất cả những dịch vụ trên đều gắn liền với tri thức truyền thống và được truyền dạy một cách bài bản thông qua đóng góp của các nghệ nhân và những người sở hữu. Cấp ủy, chính quyền xác định, việc giữ gìn, phát huy tri thức truyền thống là hướng đi bền vững, biến di sản thành tài sản, tạo nên giá trị cho cả hiện tại và tương lai. Và muốn làm

được điều này, trước hết phải nhận thức được đầy đủ, sau nữa là luôn đồng hành và tạo mọi điều kiện khuyến khích những người như nghệ nhân nhân dân Tân Văn Siêu nhiệt tình cống hiến:

Tiếng ông Trí...

Vai trò của nghệ nhân Tân Văn Siêu vô cùng đáng quý, và đây là một trong những hạt nhân quan trọng để đồng bào các dân tộc Tả Phìn nói chung, và đồng bào dân tộc Dao nói riêng hiểu những giá trị cũng như biết được những cách thức để gìn giữ và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống..

Lồng nhạc...BOX

Năm 1981, nghệ nhân Tân Văn Siêu bắt đầu viết các giáo trình, những cuốn sách do ông biên tập chứa đựng cả một kho tàng tri thức dân gian của người Dao Đỏ.

Từ tài liệu quý này, mỗi năm ông mở 4 đến 5 lớp dạy chữ Nôm Dao và trao tri thức truyền thống của đồng bào mình.

Gần 600 học trò là con em đồng bào Dao các địa phương trong và ngoài tỉnh, cùng hàng trăm người kinh doanh dịch vụ - du lịch được ông truyền dạy miễn phí.

Với những đóng góp của mình, nghệ nhân Tân Văn Siêu vinh dự được tặng thưởng nhiều danh hiệu cao quý.

Trong đó, Chủ tịch nước tặng danh hiệu “Nghệ nhân nhân dân”; Thủ tướng Chính Phủ tặng Bằng Khen “Thành tích tiêu biểu trong học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”; Chủ tịch UBND tỉnh Chứng nhận “Là người có uy tín tiêu biểu trong đồng bào dân tộc thiểu số”.

Tiếng hiện trường lớp học.....

Lớp học nhỏ giữa bản Tả Chải của nghệ nhân Tân Văn Siêu hiện vẫn thường xuyên có hàng chục người đủ các lứa tuổi theo học. Không chỉ ở bản mình, ông cũng tìm đến với những ngôi trường lớn hơn, nơi mà mỗi giờ đứng lớp, các em học sinh không chỉ người Dao, mà cả người Kinh và dân tộc khác lại được hiểu hơn về

văn hóa truyền thống. Chia sẻ của em Nguyễn Thị Khánh Ngọc, Trường THCS xã Tả Phìn, thị xã Sa Pa:

Tiếng em Ngọc...

Dạ em học thầy Siêu thì em thấy thầy dạy rất là sâu, những cái đấy giúp cho mình hiểu về bản sắc dân tộc ngày xưa cho đến bây giờ là như thế nào. Từ cái đấy mình nên giữ gìn cái bản sắc dân tộc đó.

Lòng Âm thanh hiện trường lớp học của Nghệ nhân Tản Văn Siêu

Thực hiện: Lê Liên – Xuân Anh – Thế Long – Tuyết Minh

Đài PT-TH Lào Cai, tháng 4/2024